

ואמר ה' כי ישראל כשימולו הערלה הנה הם מושללים מבחינת הרע, שהערלה סימן לה, מה שאין כן אומות העולם שכל נפשם היא בחינת הרע שהיא הערלה, והוא מה שרמז באומרו (ירמיה ט כה) כי כל הגוים ערלים:

- 50 ודבר ידוע כי בריאת אדם הראשון היתה בריאה תמה בבחינת הקדושה מושללת מכל רע, ולזה לא היתה בתכונתו בחינת הערלה, ובסיבת החטא משך בערלתו (סנהדרין ל:): ונולדה בו בחינת הערלה, וגם נמשך מזה שליטת הטומאה באשה, והיא דם נידותה (עירובין ק:): כי הוא זה סיבת היותו כמאמרם ז"ל: גם באמצעות חטא האדם נזרע זרע רע בכל ממשלתו, ותוציא הארץ פריה בקליפות רבות, וזה לך האות כי אין אדם יכול ליהנות מהחטה עד עשות בה מלאכות רבות, מלפניה ומלאחריה, במספר עשרה, הלא המה 55 סדורים בפרק כלל גדול אמרו בשבת (עג) עד האופה, כנגד עשרה קללות שנתקלה האדמה כאמור בדבריהם ז"ל בספר הזוהר הקדוש (ח"ג רמג:), ולזה כשיעביר ה' רוח הטומאה מן הארץ דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח וגו' מן הארץ, לרמוז גם בחינת הארץ עצמה ואז תוציא הארץ גלוסקאות (שבת ל:), פירוש אין צורך לאחד מעשר מלאכות אלא הארץ מעצמה תוציא גלוסקאות, לחם שאין צריך מכשירים:
- 60 ולזה נתכוון רבי עקיבא בהוראת שיבולים וגלוסקאות (תנחומא כאן) כי היא הסיבה והוא הטעם ללידת הערל שבחינת הרע אשר דבקה בנפש אדם הראשון טומאתה מלאה ארץ, ולזה הגם שהאדם בזמן שהוא מוליד הוא מהול, אף על פי כן בחינת כוחות המהוות זרע אשר בו נוצר הולד מציאותם הוא מתולדות הארץ, כי יגדל האדם מגדולה ומגדולי גדוליה, ומהם יתכונן בו תכונת החושב והמעשה, ולצד שכל גדולין אלו מהארץ אשר צמחה יעידו למו שמלאים בחינת הרע בכמה הדרגות שבין הגלוסקאות לשיבולים, ואשר על כן הזרע שממנו יצירת הולד לא יצא מבחינה זו ולזה יצא הולד ערל בשר:
- 65 ושאלת טורנוסרופוס שניה אם ה' חפץ במילה למה אינו יוצא מהול, שאלתו היא לצד שהוא חסר ידיעת רוחניות, וחשב כי תכלית מעשה המילה הוא מה שנראה לעינים בגוף, לא שיש דבר בפנימיות: או אפשר שהוגד לו, וידע כי החיצוניות שבמוחש יגיד על אשר ישנו במושכל, וחשב כי ה' יסיר הכתמים והפגמים, ויטהר הנפש עם הבשר:
- 70 ולזה השיבו רבי עקיבא תשובה כללית, למה שהוא חושב בדעתו אם לא השיג לדעת אלא בחינת הגוף, הודיע כי תכלית הדבר לצרף נפשם, לא למה שנגלה לבד שאין הפרש בין היות האדם מהול או ערל, ואם כונתו לומר שגם בענין הרוחניות אם הקדוש ברוך הוא חפץ יסיר התיעוב אשר הערלה תגיד עליו, השיבו גם כן כי כל המצות שנתן ה' לישראל אינם אלא לצרף ולנקות את הסיגים אשר סבבו החטא קדמון:

פירוש המשנה לרמב"ם

לדעת ר' יהודה האוכל כזית מגיד הנשה של בהמה טמאה חייב שתי מלקיות משום בהמה טמאה ומשום גיד הנשה. ואין הלכה כר' יהודה. ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו והוא אמרם מסיני נאסר, והוא, שאתה צריך לדעת שכל מה שאנו נוהרים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו, דוגמא לכך, אין אנו אוכלים אבר מן החי לא מפני שה' אסר על בני נח אבר מן החי, אלא מפני שמה אסר עלינו אבר מן החי במה שנצטווה בסיני שישאר אבר מן החי אסור. וכן אין אנו מלים בגלל שאברהם מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שה' צונו על ידי משה להמול כמו שמל אברהם עליו השלום, וכן גיד הנשה אין אנו נמשכים בו אחרי אסור יעקב אבינו אלא צווי משה רבינו, הלא תראה אמרם שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה בסיני, וכל אלה מכלל המצות.

משנה מסכת חולין פרק ז משנה ו

נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה רבי יהודה אומר אף בטמאה אמר רבי יהודה והלא מבני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת להן אמרו לו בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו:

בראשית רבה - פרשה י"א

[ו] פילוסופוס אחד שאל את רבי הושעיה, אי"ל אם חביבה היא המילה מפני מה לא נתנה לאדם הראשון, אי"ל מפני מה אותו האיש מגלח פאת ראשו, ומניח את פאת זקנו, אי"ל מפני שגדל עמו בשטות, אי"ל אם כן יסמא את עינו ויקטע את ידיו וישבר את רגליו על ידי שגדלו עמו בשטות, אי"ל ולאלין מיליא אתינן, אתמהא, אי"ל להוציאך חלק אי אפשר אלא כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשייה, כגון החרדל צריך למתוק, התורמוסים צריך למתוק, החיטין צריכין להטחון, אפילו אדם צריך תיקון.

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת תזריע סימן ה

ביום השמיני ימול, אין כתיב שם שיוציא הוצאות על המילה, בא וראה כמה ישראל מחבבין את המצות שהם מוציאים הוצאות כדי לשמור את המצות ולשמח בהם, אמר הקב"ה אתם משמרים את המצות ותשמחו בהן אני מוסף לכם שמחה שני (ישעיהו כט) ויספו ענוים בה' שמחה וגו', חביבה המילה שנשבע הקב"ה לאברהם שכל מי שהוא מהול אינו יורד לגיהנם שנא' ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר, ומי ירד לשם ראה מה כתיב אחריי את הקני ואת הקנוי וגו', וכן יחזקאל רואה שנאמר (יחזקאל לב) בן אדם נהה על המון מצרים והורידוהו אותה ובנות גוים אדירים אל ארץ תחתיות את יורדי בור, ממי נעמת רדה והשכבה את ערלים וגו' שם אשור וכל קהלה סביבותיו <<

קברותיו וגוי' שם משך תבל וכל המונה סביבותיו קברותיה כלם ערלים וגוי' שמה נסיכי צפון וגוי'. וכן ישעיה אומר (ישעיה ה) לכן הרחיבה שאול נפשה ופעה פיה לבלי חק למי שאין בו חק ומנין שהיא נקראת חק שנאמר (תהלים קה) ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם, משום שהקב"ה שם שמו בישראל, ומה השם והחותם ששם בהם הוא שדי השי"ן שם באף, והדל"ת ביד והיו"ד במילה, ולפיכך כשהוא הולך אל בית עולמו יש מלאך ממונה בג"ע שלוקח אותו ומביאו בגן עדן, והכופרים והפושעים הקב"ה מצוה למלאך ומושך ערלתו שנאמר (תהלים נה) שלח ידיו בשלומי חלל בריתו, מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא איזו מעשים נאים של הקב"ה או של ב"ו, אי"ל של ב"ו נאים, אי"ל טורנוסרופוס הרי השמים והארץ יכול אדם לעשות כיוצא בהם, אי"ל ר"ע לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם. אי"ל למה אתם מולין אי"ל אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני ולכך הקדמתי ואמרתי לך שמעשה בני אדם נאים משל הקב"ה. הביא לו ר"ע שבלים וגלוסקאות אי"ל אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה ידי אדם אי"ל אין אלו נאים יותר מן השבלים, אי"ל טורנוסרופוס אם הוא חפץ במילה למה אינו יוצא הולד מהול ממעי אמו, אי"ל ר"ע ולמה שוררו יוצא עמו והוא תלוי בבטנו ואמו חותכו, ומה שאתה אומר למה אינו יוצא מהול לפי שלא נתן הקב"ה את המצות לישראל אלא לצרף אותם בהם, ולכך אמר דוד (תהלים יח) כל אמרת ה' צרופה.

ליקוטי הלכות לרבי נתן ז"ל – הלכות העושה שליח לגבות חובו. הלכה ב

[יא] וזה בחינת מצות מילה, כי איתא במדרש (בראשית פרק יא) שהמינין שאלו, מדוע לא נברא האדם מהול? והשיבו שם, כי הכל צריך תקון. התיורמוסין צריך תקון, החטין צריכין תקון וכיו, הינו כנ"ל, כי בהכרח שהאדם יהיה נברא עם ערלה ואנחנו בעולם הזה נתקן עצמנו על ידי מצות מילה, כי האדם בעת שהוא יוצא לעולם עדין אין לו שום זכות שיצא לעולם ואזי הוא בבחינת תחלת הבריאה שנברא העולם בחסדו במתנת חנם כנ"ל ואזי הוא בבחינת מקבל כנ"ל. שמשם אחיזת העצבות והדין כנ"ל, שמשם אחיזת הערלה שהוא בחינת הקלפה הקודמת לפירי שהוא בחינת פגם הברית, כי ערלה הוא פגם הברית, שהוא בחינת עצבות, שהוא עקר פגם הברית. כמובא בדברי רבנו זכרנו לברכה בכמה מקומות שתקון הברית הוא בחינת שמחה. ופגם הברית הוא עצבות. ועל כן עקר אחיזת הערלה, שהוא פגם הברית, הוא מבחינת עצבות הנאחזת בבחינת מקבל כנ"ל. ומחמת שהאדם בתחלת יצירתו הוא בבחינת מקבל, כי אין לו שום זכות עדין, רק הוא נברא ויוצא לעולם בחסדו לבד במתנת חנם כמו בתחלת הבריאה, ועל כן בהכרח שיצא לעולם עם הערלה ואנחנו בזה העולם צריכין לתקן אותו, ועל ידי שאנחנו מלין עצמנו, כי אנו כורתין את הערלה דחפאי על ברית, שזה עקר תקון האדם, כי מקדם לזה לא היה בגדר אדם כלל, כי עקר צלם דמות אדם הוא בן ישראל המהול. נמצא, שעל ידי מצות מילה אנו בעצמנו מתקנין עצמנו, ועל ידי זה בעצמו מכניעין ומבטלין הערלה בשרשה, כי עקר אחיזתה מבחינת עצבות שהוא בחינת מקבל, שזה נמשך מחמת שהאדם נברא על ידי ה' יתברך בעצמו, אבל עכשו כאלו אנחנו בעצמנו עשינו את האדם הזה על ידי שאנו מלין אותו, שעל ידי זה נעשה אדם וכשנעשה האדם על ידינו נתבטל בחינת מקבל ונתבטל העצבות, ועל ידי זה נתבטל הערלה בשרשה כנ"ל ואזי נתגלה הברית שהוא צדיק יסוד עולם, שהוא בחינת משפיע, בחינת צדיק חונן ונותן הפך בחינת מקבל, כי עד עכשו הייתה הערלה חופה על הברית שאחיזתה מבחינת עצבות, בחינת מקבל ועל כן לא נתגלה הארת הצדיק יסוד עולם שהוא בחינת משפיע, אבל עכשו על ידי שאנו בעצמנו זכינו לתקן את היגד הזה ולעשותו בריה חדשה על ידי מצות מילה והתינוק בעצמו סבל צער גדול של המילה בשביל שיזכה לכנס בגדר ישראל, על כן נחשב כאלו עשה את עצמו ועל כן עכשו יצא מבחינת מקבל, ועל ידי זה נתבטל הערלה בשרשה שאחיזתה מבחינת מקבל כנ"ל. ועל כן עכשו נתגלה הברית שהוא בחינת הארת הצדיק יסוד עולם, שהוא בחינת משפיע הפך בחינת מקבל כנ"ל:

[יב] ועל כן מצות מילה היא מצוה שקבלו ישראל בשמחה ועדין עושין אותה בשמחה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, כי עקר בחינת מצוה זו הוא בחינת שמחה שהוא תקון הברית, שהוא בחינת צדיק, בחינת משפיע הפך בחינת מקבל, שהוא בחינת עצבות, שהוא בחינת הערלה שכורתין אותה ונתגלה הברית, שהוא בחינת צדיק משפיע, שהוא בחינת שמחה, בחינת אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה וכנ"ל:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.